

طرح کشف استعداد نوجوانان تحت حمایت خیریه نورالزهرا (۱۳ تا ۱۸ سال)

چکیده:

این طرح با هدف کشف استعدادهای نوجوانان خیریه نورالزهرا (۱۳ تا ۱۸ سال) به بررسی راهکارها در قالب سه نقش نوجوان، خانواده و مددکار پرداخته و ضمن کشف استعدادهای نوجوانان، طی سفری شش ماهه در قالب پنج گام اجرایی، مددکاران خیریه رویکرد کوچینگ در این خصوص را تجربه خواهند کرد.

۱- ضرورت و اهمیت

نوجوانی، فصل شکوفایی استعدادهای و شکل‌گیری هویت فردی است. برای نوجوانان تحت حمایت خیریه نورالزهرا، این دوره از حساسیت دوچندانی برخوردار است. طرح حاضر با این باور طراحی شده که هر نوجوان، گنجینه‌ای از استعدادهای نهفته است که در بستر طبیعی زندگی روزمره قابل کشف و پرورش می‌باشد. این طرح نه به عنوان برنامه‌ای جداگانه، بلکه به مثابه جریانی زنده و پویا در متن زندگی نوجوانان جاری خواهد شد.

۲- چشم‌انداز و اهداف کلان

خلق فضایی امن و جذاب برای کشف خودانگیخته استعدادهای

تقویت خودباوری و تصویرسازی مثبت از آینده در نوجوانان

بهره‌گیری از موقعیت‌های عادی زندگی به عنوان بستری برای رشد

ایجاد پیوند معنادار بین استعدادهای فردی و برنامه‌ریزی برای آینده

۳- سازوکار اجرایی

مراحل اجرایی طرح در قالب سه نقش، نوجوان بعنوان کاوشگر توانائی، خانواده به عنوان یاور آگاه و

مددکار- کوچ در نقش راهنمای همراه به شرح زیر بیان گردیده است:

بخش اول: نوجوان در جایگاه کاوشگر توانایی‌ها

در این طرح، نوجوان از حالت منفعل خارج شده و به ایفاکننده اصلی ترین نقش در فرآیند خودشناسی تبدیل می‌شود.

گفتگوهای راهگشا:

این گفتگوها با پرسش‌هایی ژرف و اثرگذار انجام می‌پذیرد:

" اگر همه شرایط فراهم باشد، دلت می‌خواهد چه رنگی به دنیای اطرافت ببخشی؟ "

" کدام کار چنان شوقی در تو برمی‌انگیزد که گذر شب و روز را فراموش می‌کنی؟ "

" در کدام زمینه خود را تواناتر از همسالانت می‌یابی؟ "

سفر قهرمانی:

هر نوجوان همراهی می‌یابد تا "سفر قهرمانی" خود را در دفترچه‌ای ویژه ثبت کند. لحظات قهرمانی شامل:

تجربه‌های موفقیت‌آمیز هر چند کوچک

اوقاتی که در اوج نشاط و تمرکز قرار داشته

موقعیت‌هایی که تشویق و تقدیر دیگران را برانگیخته

پیوند دانش و استعداد:

فرآیند یادگیری به زمینه‌ای برای شناخت استعدادها تبدیل می‌شود:

شناخت سبک ترجیحی یادگیری (دیداری، شنیداری، عملی)

آفرینش‌های آموزشی (بازآفرینی درس‌ها در قالب‌های هنری و خلاق)

بخش دوم: خانواده در قامت یاور آگاه

با در نظر گرفتن شرایط گوناگون خانواده‌ها، راهکارهای متفاوتی پیش‌بینی شده است.

خانواده‌های کارآفرین (با مشغله فراوان):

صحبت آغازین با ایشان : می‌دانیم که زمان برای شما طلاست. هدف ما این است که فرآیند کشف استعداد فرزندان را برای شما تا حد امکان، کارآمد و بی‌دردسر کنیم. ما نقشه راه را می‌کشیم، شما فقط در لحظات کلیدی، یک ناظر آگاه باشید

پیشنهاد عملی:

گزارش پیشرفت یک دقیقه‌ای :

به آنها قول می‌دهیم که ماهیانه یک گزارش بسیار خلاصه (حتی در قالب یک پیام صوتی ۱ دقیقه‌ای) برایشان ارسال می‌کنیم: "پسر/دخترتان در زمینه X علاقه نشان داد. این می‌تواند در آینده به انتخاب رشته و شغلش کمک کند." این مطلب حس کنترل و مشارکت بدون اتلاف وقت را به آنها می‌دهد.

مأموریت آخر هفته‌ای :

از آنها می‌خواهیم فقط در یک وعده غذایی آخر هفته، یک سوال خاص و از پیش طراحی شده توسط ما را از فرزندشان بپرسند. (مثلاً: "اگر قرار بود یک کسب‌وکار راه بندازی، موضوعش چی بود؟"). اینطوری آنها درگیر می‌شوند بدون اینکه احساس کنند برنامه فشرده‌شان به هم خورده است.

خانواده‌های نیازمند(با اولویت‌های معیشتی):

صحبت آغازین با زبان همدلی: کاملاً درک می‌کنم که اولویت شما تأمین نیازهای اولیه خانواده است. هدف ما این است که با کمترین زحمت ممکن، شما را در مسیر موفقیت بیشتر فرزندان همراه کنیم. موفقیت او یعنی آرامش بیشتر شما در آینده.

پیشنهاد عملی:

تکنیک تعریف و تمجید هدفمند:

به آنها می‌گوییم: "یک کار کوچک و بسیار تاثیرگذار که از دستتان برمی‌آید این است: هر وقت فرزندان کاری را حتی به شکل کوچک درست انجام داد (مثلاً یک مسئله ریاضی حل کرد یا در کار خانه کمک کرد)،

به جای گفتن "آفرین"، بگویید "چقدر در حل مسئله قوی هستی!" یا "ممنونم کمکم میکنی!". این کار، هم استعدادها را تقویت می کند و هم اعتماد به نفس فرزندشان را، بدون هیچ هزینه ای.

درخواست مشاهده ساده:

از آنها می خواهیم که "چشمان" ما در تحولات نوجوانشان باشند. می گوئیم: "لازم نیست کاری بکنید، فقط اگر متوجه شدید فرزندتان چه کاری را با اشتیاق و بدون خستگی انجام می دهد (مثلاً نقاشی، تعمیر وسایل، کمک به دیگران)، آن را به ما منتقل کنید. این اطلاعات مثل طلا برای ما ارزشمند است."

ایجاد کنجاوی و نشان دادن ارزش ملموس برای هر دو گروه والدین:

داستان سرایی کنیم: (بدون افشای هویت) از موفقیت های کوچک دیگر نوجوانان بگوییم. مثلاً: "پسر یکی از خانواده ها استعدادش در "مذاکره" بود. با کمک این استعداد، الآن توانسته برنامه ریزی بهتری با دوستانش برای درس خواندن داشته باشد و نمراتش بهتر شده." این نشان می دهد این فرآیند چطور به هدف اصلی آنها (موفقیت تحصیلی و آینده شغلی) گره می خورد.

سؤال قدرتمند پیرسیم:

"اگر فرزندتان بتواند شغلی را انتخاب کند که واقعاً عاشقش باشد و در آن استعداد داشته باشد، چه تأثیری روی آرامش و آینده خانواده شما خواهد داشت؟" این سؤال، آنها را به فکر یک آینده روشن می اندازد.

استفاده از ابزارهای ساده و غیر حضوری

یک "لیست مشاهده" بسیار ساده برای والدین بسازیم: یک برگه یا فایل صوتی که بگوید:

فرزند من وقتی خسته است، چه کاری انجام می دهد؟

وقتی آزاد است، چه برنامه ای تماشا می کند یا چه کتابی می خواند؟

در چه درسی، بدون اینکه زیاد زحمت بکشد، نمره خوبی می گیرد؟

این سوالات، ذهن آنها را روی فرزندشان متمرکز و کنجاو می کند.

بخش سوم: مددکار – کوچ در نقش راهنمای همراه

مددکار در این طرح، از نقش سنتی خود فراتر رفته و به راهنمای رشد (مددکار – کوچ) تبدیل شده و با ایجاد فضایی امن، اقدام به گوش دادن فعال، بازخورد آینه ای و ایجاد ارتباط بین استعداد و هدف به شرح زیر مینماید:

گوش دادن فعال:

وقتی نوجوانان از درس، مشکلات خانوادگی یا علایقشون حرف می‌زنن، به کلمات کلیدی دقت کنیم: "من عاشق اینم که..."، "من همیشه می‌تونم..."، "من از این که... متنفرم". این‌ها نشانه‌های طلایی استعدادها و عدم استعدادها هستند.

بازخورد آینه‌ای:

آنچه را می‌بینیم و می‌شنویم، به خودشان بازتاب بدهیم. مثلاً می‌گوئیم: "به نظر میاد وقتی داری در مورد طراحی اپلیکیشن حرف می‌زنی، چشمانت برق می‌زنه. این میتونه یک نقطه قوت واقعی باشه".

ایجاد ارتباط بین استعداد و هدف:

به یک نوجوان که در "قانع کردن دیگران" استعداد داره (رهبری)، نشان بده که چطور همین استعداد میتونه در مدیریت زمان و تشکیل گروه‌های مطالعاتی بهش کمک کنه.

۴ – گام‌های سفر شش ماهه

گام شناخت: (ماه ۱-۲)

اجرای "سفر قهرمانی" و انجام "گپ‌های دوستانه"

گام تحلیل: (ماه ۳)

جمع‌بندی مشاهدات و اجرای یک تست کوتاه آنلاین برای تایید یا کشف زوایای پنهان.

گام اقدام: (ماه ۴)

ارائه بازخورد فردی به هر نوجوان. مثلاً: "علی جان، از صحبت‌ها و نوشته‌ها معلومه تو استعداد ارتباطات و همدلی داری. این فوق‌العاده است. فکر نمی‌کنی اگر بخشی از درس‌هایت را با دوستانت به صورت گروهی بخوانی، هم برایشان مفید باشد و هم خودت بهتر یاد بگیری؟"

گام تداوم (ماه ۵-۶)

تشکیل حلقه‌های هم‌استعداد

طراحی پروژه‌های کوچک کاربردی

ثبت تجربه‌ها و درس‌های آموخته شده

۵- سنجه‌های کارآمدی طرح

سنجه‌های کمی:

درصد نوجوانانی که دست کم ۳ استعداد خود را می‌شناسند

شمار "لحظات قهرمانی" ثبت شده توسط هر نوجوان

نرخ پیوستگی نوجوانان در فرآیند

سنجه‌های کیفی:

گردآوری سرگذشت‌های موفقیت

ثبت دگرگونی‌های نگرش و خودباوری نوجوانان

سنجش میزان خرسندی خانواده‌ها

۶- نتیجه گیری و پیش نیازها

این طرح، افزون بر کشف استعدادها، با نهادینه کردن خودباوری و امید به فردایی روشن، گامی استوار در جهت ساختن زندگی شایسته برای نوجوانان تحت حمایت خواهد بود. ضمناً مددکاران را با رویکرد کوچینگ آشنا مینماید.

اجرای آزمایشی آن با گروهی ۱۵ نفره به مدت ۶ ماه پیشنهاد می‌شود. پس از ارزیابی دستاوردها و انجام بهبودهای، طرح نهایی برای اجرای وسیعتر ارائه خواهد شد.

بدیهی است برای تحقق این منظور، همکاری مددکاران باتجربه خیریه، پشتیبانی پیوسته مدیریت و تامین نیازمندیهای اجرایی و آموزشی ضروری میباشد.

پرسش نامه تلفنی ۲۵ دقیقه‌ای نوجوانان (۱۳-۱۸ سال)

چکیده

این گزارش چارچوب مصاحبه تلفنی ۲۵ دقیقه‌ای با نوجوانان تحت پوشش مؤسسه خیریه را توضیح می‌دهد؛ مصاحبه‌ای که هدفش شناخت توانایی‌ها، علاقه‌ها، انگیزه‌ها، چالش‌ها و رفتارهای واقعی نوجوان است؛ نه برداشت مربی، نه تصویر ذهنی خانواده.

در ابتدا هدف گفت‌وگو برای نوجوان توضیح داده می‌شود تا احساس امنیت و همکاری ایجاد شود. سپس پرسش‌ها در پنج بخش ارائه می‌شود و دلیل هر سؤال نیز بیان می‌گردد تا مربی بداند پشت هر پرسش چه داده‌ای را جمع می‌کند.

در ادامه نکات اجرایی مخصوص کار با نوجوانان—مثل شکستن یخ اولیه، جلوگیری از پاسخ‌های کوتاه «نمی‌دونم» و هدایت او به صحنه‌های واقعی زندگی—تشریح می‌شود.

در پایان نیز روش‌های برخورد با مقاومت یا پاسخ‌های مبهم نوجوان آورده شده تا گفتگو از مسیر منحرف نشود و اطلاعات کاربردی به دست آید.

هدف گفتگو

کمک به نوجوان برای دیدن استعدادهای خودش، نه استعدادهایی که دیگران برایش تعریف کرده‌اند. دریافت داده واقعی از رفتار، انتخاب‌ها و علایق روزمره نوجوان. فهمیدن موانع ذهنی، محیطی یا اقتصادی که جلوی رشد او را می‌گیرد. ایجاد حس مالکیت در نوجوان: «رشد من دست خودم است.» آماده‌کردن نوجوان برای مرحله بعدی: برنامه‌ریزی فردی.

بخش ۱ — شروع هدفمند (۲ دقیقه)

1-1- آیا الان ۲۵ دقیقه زمان کامل برای گفتگو داری؟

دلیل: نوجوان اگر در اتوبوس، کوچه یا کنار دوستان باشد، عملاً داده معتبر نمی‌دهد.

1-2 دوست داری این گفت‌وگو چه کمکی بهت بکند؟

دلیل: نوجوان انگیزه خودش را می‌سجد. بعضی نوجوان‌ها هیچ هدفی ندارند؛ همین خودش داده مهمی است.

بخش ۲ — رفتارها، علایق و عادات‌های واقعی نوجوان (۵ دقیقه)

2-1- بیشتر وقتت در روز به چه کارهایی می‌گذرد؟ سه مورد دقیق بگو.

دلیل: الگوی واقعی مصرف وقت، تصویری شفاف از علایق و انحراف‌ها می‌دهد.

2-2 چه کاری هست که وقتی انجامش می‌دهی، گذر زمان را حس نمی‌کنی؟

دلیل: شاخص طلایی علاقه درونی و بذری استعداد.

2-3- اگر مجبور نباشی درس بخوانی، داوطلبانه سراغ چه کارهایی می‌روی؟

دلیل: انتخاب‌های خودانگیخته مسیر اصلی استعداد را نشان می‌دهد.

2-4- آخرین باری که کاری را تا آخر ادامه دادی و چقدر نزدیک بود؟

دلیل: داده واقعی درباره پشتکار و نه فقط ادعا.

2-5- تا حالا به کسب‌وکار، درآمدزایی، یا هر کار کوچکی برای پول فکر کرده‌ای؟ توضیح بده.

دلیل: در خانواده‌های دارای فشار مالی، این سؤال نشانه توان سازگاری و مهارت حل مسئله است.

2-6- در گزارش‌های پیشرفتی که به مربی/مؤسسه می‌دهی، معمولاً چه چیزهایی را مهم می‌دانی؟

دلیل: ارزش‌های درونی نوجوان را مشخص می‌کند.

بخش ۳ — توانایی‌ها، اخلاقیات، چالش‌ها و موانع (۷ دقیقه)

3-1- اگر فقط دو ویژگی خوب و واقعی خودت را بگویی، چی هستند؟

دلیل: نوجوان را مجبور می‌کند از شعار فاصله بگیرد و واقعیت بگوید.

3-2- بزرگ‌ترین ضعف یا چالشی که در مسیر پیشرفت داری چیست؟

دلیل: نوجوان‌های صادق‌تر سریع می‌گویند. بقیه نیاز به هدایت دارند—این سؤال مهم‌ترین داده رشد است.

3-3- چه چیزی باعث می‌شود زود خسته شوی یا کار را نیمه‌کاره رها کنی؟

دلیل: فهمیدن الگوی فرار/اجتناب.

3-4- انگیزه‌ات معمولاً از خودت می‌آید یا از فشار اطراف؟

دلیل: تشخیص نوع انگیزه برای انتخاب مسیر درست حیاتی است.

3-5- چه چیزهایی در محیط خانه یا شرایط اقتصادی باعث می‌شود نتوانی روی کارت تمرکز کنی؟

دلیل: نوجوانان تحت پوشش معمولاً موانع محیطی جدی دارند—باید بدون قضاوت شنیده شوند.

3-6- در درس‌ها یا کارهای عملی، کجاها قوی هستی و کجاها کم می‌آوری؟

دلیل: توزیع انرژی و استعدادهای شناختی/عملی.

بخش ۴ — نگاه نوجوان به آینده و مشارکت خودش (۷ دقیقه)

4-1- اگر بخواهی فقط یک هدف کوتاه‌مدت برای خودت انتخاب کنی، چی انتخاب می‌کنی؟

دلیل: تمرکز ایجاد می‌کند؛ بدون هدف، برنامه‌ریزی عملاً ممکن نیست.

4-2- چه چیزی بیشتر از همه بهت انگیزه می‌دهد که برای خودت تلاش کنی؟

دلیل: کشف محرک اصلی نوجوان.

4-3- اگر بخواهی یک مهارت جدید یاد بگیری، ترجیح می‌دهی چی باشد؟ چرا؟

دلیل: هم علاقه را نشان می‌دهد هم تصویر آینده نوجوان.

4-4- چه چیزی تو را از پیشرفت باز می‌دارد؟ (فقط یک مورد بگو)

دلیل: نقطه درد اصلی نوجوان مشخص می‌شود.

4-5- اگر کمک یا حمایتی از مربی بخواهی، دقیقاً چه چیزی لازم داری؟

دلیل: نوجوان یاد می‌گیرد نیازش را شفاف بیان کند، نه مبهم.

4-6- وقتی به آینده فکر می‌کنی، بیشتر هیجان زده می‌شوی یا نگران؟ توضیح بده.

دلیل: نشان‌دهنده جهت‌گیری ذهنی ایده آل گرا یا ترس محور

بخش ۵ — جمع‌بندی و گام بعدی (۴ دقیقه)

5-1- ممنون از توضیحاتی که دادی؛ این توضیحات کمک زیادی می‌کند تا مسیر رشدت را دقیق‌تر کشف کنیم.

دلیل: نوجوان نیاز به حس دیده‌شدن دارد.

5-2- گام بعدی یک جلسه ۳۰ دقیقه‌ای برای طراحی مسیر رشدت است؛ آیا نکته‌ای هست که بهتر است قبلش بدانم؟

دلیل: آخرین داده‌های پنهان را بیرون می‌کشد.

5-3- آیا درباره مسیر رشد خودت سؤال یا نگرانی داری؟

دلیل: ایجاد حس مالکیت و مسئولیت.

۶ – نکات اجرایی ویژه مربی برای مصاحبه با نوجوان

6-1- پاسخ کوتاه داد؟ بلافاصله بگو:

یه مثال واقعی بزن.

بدون مثال = داده بی‌ارزش.

6-2- مراقب لحن باش:

نه صمیمی افراطی، نه رسمی خشک؛ لحن راست‌گو، امن، محترم.

6-3- نوجوان‌ها زود خسته می‌شوند؛ مصاحبه را زنده نگه دار.

6-4- اگر فرار کرد سمت شوخی یا بی‌حوصلگی:

حواسش را با یک پرسش کوتاه و دقیق برگردان.

6-5- سکوت‌های کوتاه (۲-۳ ثانیه) عالی جواب می‌دهد.

6-6- از کلمات نوجوان استفاده کن، نه اصطلاحات پیچیده.

۷ – واکنش مربی زمانی که نوجوان جواب نمی‌داند یا مقاومت می‌کند

7-1- تکنیک «سه گزینه مشخص»

نوجوان: نمی‌دونم

مربی:

«باشه، بین اینا کدوم بهت نزدیکه:

-زود خسته می‌شی؟

-تمرکزت کم می‌شه؟

-حوصله‌ات سریع سر می‌ره؟»

چرا جواب می‌دهد؟ انتخاب محدود برای نوجوان راحت‌تر از تحلیل است.

7-2- تکنیک «بردن سؤال به صحنه واقعی

آخرین باری که وسط یک کار خسته شدی—اون لحظه چی شد؟

چرا؟ نوجوان‌ها لحظات را بهتر از مفاهیم به یاد می‌آورند.

7-3- تکنیک «معکوس کردن سؤال»

فرض کن یک سال بگذره و رشد نکرده باشی—به نظرت چی باعث شده؟

چرا؟ تصویر منفی ذهن را مجبور به تحلیل می‌کند.

7-4- تکنیک «روزش را ورق بزن»

«تو کارهای روزمره‌ات بیشتر کجاها گیر می‌کنی؟»

7-5- تکنیک «مکت طلایی ۳ ثانیه»

سه ثانیه سکوت → داده واقعی می دهد.

7-6- تبدیل سؤال سخت به سؤال ساده عملی

سخت: «ضعفت چیه؟»

ساده: "اگر بخوای فقط یک چیز رو بهتر کنی، چی انتخاب می کنی؟"

هدف اصلی پشت این تکنیک‌ها

این بار خود نوجوان باید صدا و روایتش شنیده شود.

هر پرسش واقعی، یک تکه از پازل استعداد را روشن می کند.

و مربی با همین داده‌های کوچک اما دقیق، مسیر رشدی می سازد که واقعاً به درد نوجوان بخورد—نه یک مسیر کلیشه‌ای.

پرسش نامه تلفنی ۲۵ دقیقه‌ای والدین جهت کشف استعداد نوجوانان

چکیده

این گزارش به بررسی ساختار مصاحبه تلفنی ۲۵ دقیقه‌ای با والدین می پردازد؛ مصاحبه‌ای که با هدف شناسایی استعدادها، علاقه‌مندی‌ها و الگوهای رفتاری نوجوانان طراحی شده است. در ابتدای گزارش، اهداف اصلی این گفت‌وگو توضیح داده می شود. سپس پرسش‌های مصاحبه در پنج بخش دسته‌بندی شده و برای هر بخش، دلیل طرح سؤال و کاربرد آن در فرآیند کشف استعداد بیان می گردد.

در ادامه، نکات اجرایی و تکنیک‌های عملی ویژه مربی شامل نحوه مدیریت مکالمه، هدایت والد به سمت مثال‌های واقعی و حفظ تمرکز مصاحبه شرح داده شده است. همچنین رویکردهای پیشنهادی برای مواقعی که والدین پاسخی روشن ندارند یا با جمله «نمی‌دانم» مواجه می‌شویم، ارائه شده تا مربی بتواند مکالمه را بدون انحراف، به سمت دریافت داده‌های معتبر هدایت کند.

در پایان، امید است این چارچوب پیشنهادی با مشارکت و تجربه‌های عملی همکاران مددکار مؤسسه خیریه نورالزهرا (س) تکمیل شده و به ابزاری مؤثر برای شناسایی و هدایت استعداد‌های نوجوانان تبدیل شود.

هدف گفتگو

درگیر کردن خانواده در مسیر کشف استعداد

دریافت داده‌های واقعی از رفتار، توانایی و عادت‌های روزمره نوجوان

شناسایی موانع ذهنی خانواده که ممکن است جلوی رشد نوجوان را بگیرد

آماده‌سازی والد برای نقش "مشاهده‌گر فعال"

این گفتگو در ۵ بخش به شرح زیر صورت می‌پذیرد:

بخش ۱ — شروع هدفمند (۲ دقیقه)

۱-۱- آیا الان ۲۵ دقیقه زمان کامل و بدون مزاحمت برای گفتگو دارید؟

اگر مکالمه با حضور نصفه‌نیمه والد انجام شود، ارزش پاسخ‌ها پایین می‌آید. این سؤال سطح حضور واقعی او را مشخص می‌کند.

۱-۲- به نظر شما مهم‌ترین دلیل اینکه موسسه این برنامه کشف استعداد را برای [نام نوجوان] در نظر گرفته چیست؟

این سؤال سطح آگاهی و زاویه نگاه والد به اهمیت فرآیند را روشن می‌کند. اگر نگاه سطحی باشد، مشارکت بعدی هم ضعیف خواهد بود.

بخش ۲ — شناخت رفتارها و عادت‌های روزمره نوجوان (۵ دقیقه)

۲-۱- [نام نوجوان] در طول روز بیشتر وقتش را صرف چه کارهایی می‌کند؟ سه مورد دقیق بگویید.

این سؤال الگوهای واقعی مصرف زمان را نشان می‌دهد؛ نه تصور والد. هر فعالیت یک سر نخ استعداد یا مانع است.

۲-۲- چه کاری هست که وقتی [نام نوجوان] انجامش می‌دهد، گذر زمان را حس نمی‌کند؟

قوی‌ترین شاخص علاقه درونی و استعداد طبیعی همین است. اگر والد ندانست یعنی «مشاهده‌گری» ضعیف است.

۲-۳- معمولاً چه کارهایی را با اطمینان به [نام نوجوان] می‌سپارید؟

کارهایی که خانواده به او می‌سپارند معمولاً حوزه‌هایی هستند که از نظر عملی توانمند است.

۲-۴- آخرین باری که [نام نوجوان] کاری را تا آخر ادامه داد و عقب نکشید چه زمانی بود؟

با این سؤال میزان پشتکار و انگیزه درونی سنجیده می‌شود. این مورد از ویژگی‌های هسته‌ای استعداد است.

۲-۵- آیا [نام نوجوان] علاقه‌ای به کار آفرینی یا فعالیت‌های شبیه کسب و کار خانواده نشان داده؟

این خانواده پیش‌زمینه کار آفرینی دارد؛ اگر نوجوان به‌طور طبیعی وارد فعالیت‌ها شده باشد، سر نخ‌های مهم سازگاری شغلی آینده است.

۲-۶- در گزارش‌های پیشرفتی که [نام نوجوان] به موسسه می‌دهد، معمولاً روی چه نکاتی تأکید می‌کند؟

این سؤال نشان می‌دهد نوجوان چه چیزهایی را ارزشمند می‌داند و چه چیزی برایش «دست‌آورد» محسوب می‌شود.

بخش ۳ — توانایی‌ها، اخلاقیات، چالش‌ها و موانع (۷ دقیقه)

۳-۱- اگر بخواهید فقط دو ویژگی مثبت واقعی [نام نوجوان] را نام ببرید، چه هستند؟

محدود کردن تعداد، والد را مجبور می‌کند از شعار فاصله بگیرد و روی ویژگی‌های واقعی دست بگذارد.

۳-۲- بزرگ‌ترین چالش یا ضعفی که در مسیر پیشرفت [نام نوجوان] می‌بینید چیست؟

این سؤال سخت است و معمولاً حقیقت‌های پنهان مسیر رشد را آشکار می‌کند

۳-۳- چه چیزی باعث می‌شود [نام نوجوان] سریع ناامید شود یا کار را نیمه‌کاره رها کند؟

این سؤال ریشه‌ی رفتارهای فرار، اجتناب، یا کمبود تحمل فشار را نشان می‌دهد.

۳-۴- انگیزه و پشتکار [نام نوجوان] بیشتر از خودش می‌آید یا از فشار خانواده/موسسه؟

تمایز بسیار مهم میان «انگیزه درونی» و «انگیزه بیرونی». بر کشف استعداد اثر مستقیم دارد.

۳-۵- آیا در خانواده باوری وجود دارد که ممکن است جلوی رشد [نام نوجوان] را بگیرد؟

این سؤال عمداً چالش برانگیز است. اگر والد نتواند فکر کند یعنی هنوز آگاه نشده‌اند که باورهای خانواده اثر مستقیم روی آینده نوجوان دارد.

۳-۶- در مسیر تحصیل یا کارهای خانه، [نام نوجوان] کجاها درخشان عمل می‌کند و کجاها کم می‌آورد؟

این سؤال توزیع انرژی، توجه و علاقه نوجوان را آشکار می‌کند.

بخش ۴ — مشارکت خانواده در فرآیند کشف استعداد (۷ دقیقه)

۴-۱- با توجه به مشغله‌های کاری‌تان، چطور می‌توانید در طول روز نقش «مشاهده‌گر» را برای [نام نوجوان] ایفا کنید؟

والد باید بفهمد که بدون مشارکت او، کشف استعداد نیمه‌کاره می‌ماند. همچنین این سؤال مسئولیت‌پذیری ایجاد می‌کند.

۴-۲- آیا پاداش مالی موسسه در انگیزه و مسئولیت‌پذیری [نام نوجوان] مؤثر بوده؟ چگونه؟

این سؤال اثر پاداش بیرونی بر رفتار و انگیزه نوجوان را مشخص می‌کند.

۴-۳- اگر قرار باشد از امروز یک رفتار مشخص [نام نوجوان] را زیر نظر بگیرید، چه چیزی را انتخاب می‌کنید؟

این سؤال والد را وادار می‌کند یک «تمرکز عملی» تعریف کند. بدون تمرکز، گزارش‌ها بی‌کیفیت می‌مانند.

۴-۴- چه نوع پیشرفت‌های قابل مشاهده درباره [نام نوجوان] می‌توانید به موسسه گزارش کنید؟

هدف: والد یاد بگیرد «رفتار قابل مشاهده» گزارش کند، نه احساسات و برداشت کلی.

۴-۵- برای اینکه نقش مشاهده‌گر را بهتر انجام دهید، از ما چه حمایتی نیاز دارید؟

این سؤال برای افزایش تعامل و اعتماد خانواده است و موانع همکاری را روشن می کند.

۴-۶- اگر بخواهید فقط یک نگرانی اصلی درباره آینده [نام نوجوان] بیان کنید، چیست؟

معمولاً مهم ترین نقطه درد خانواده همین جاست؛ اطلاعاتی کلیدی برای طراحی مسیر آینده نوجوان.

بخش ۵ — جمع بندی و گام بعدی (۴ دقیقه)

۱-۵- ممنون از توضیحات دقیقی که درباره [نام نوجوان] دادید؛ این اطلاعات برای تحلیل مسیر رشد او بسیار ارزشمند است.

قدردانی حرفه ای برای حفظ رابطه و ادامه همکاری

۲-۵- گام بعدی یک گفتگوی ۳۰ دقیقه ای با خود [نام نوجوان] است. آیا نکته مهمی هست که قبل از آن بهتر است بدانم؟

این سؤال آخرین بینش های پنهان والد را بیرون می کشد.

۳-۵- آیا درباره نقش خودتان در مشاهده گری و همراهی با رشد [نام نوجوان] سؤال یا ابهامی دارید؟

این پرسش به والد فرصت می دهد در صورت نگرانی یا ابهام، آن را بیان کند.

۶- نکات اجرایی ویژه مربی

۱-۶- اگر والد کلی گویی کرد فوراً بپرس:

می توانید یک مثال مشخص درباره نوجوان بزنید؟

این جمله کلید طلایی مکالمه است.

۲-۶- کنترل زمان را نگه دار؛ مکالمه به راحتی بیش از ۱۵ دقیقه می رود.

- ۳-۶-۱ اجازه نده والد مسیر گفتگو را به سمت درد دل ببرد؛ تو محور را نگه می‌داری.
- ۴-۶-۱ روی «مشاهده واقعی» تمرکز کن؛ نه تفسیرهای احساسی یا گزاره‌های عمومی.
- ۵-۶-۱ خانواده باید بفهمد پاداش موسسه فقط یک تقویت کننده است، جایگزین مشارکت والد نیست.
- ۶-۶-۱ با توجه به پس زمینه اقتصادی و کار آفرینی خانواده، لحن حتماً محترمانه و همدلانه باشد.

۷- واکنش مربی زمانی که والد پاسخی را نمیداند

۱-۷- تکنیک "تسهیل انتخاب محدود"

اگر والد گفت «نمی‌دانم»، تو انتخاب‌های محدود و کاربردی می‌دهی تا ذهنش باز شود:

مربی:

باشه، اجازه بدید چند گزینه بگم، شما ببینید کدام نزدیک‌تر است:

- زود ناامید می‌شود؟

- پشتکارش کم است؟

- تمرکزش می‌پرد؟

- یا بیشتر مسئله‌های خانوادگی یا مالی روی ذهنش است؟

کدامش به [نام نوجوان] نزدیک‌تر است؟

چرا جواب می‌دهد؟

(وقتی ذهن قفل شود، فهرست محدود کمک می‌کند تصویر واقعی بالا بیاید.)

۲-۷- تکنیک "مثال‌سازی"

والد تصور کلی ندارد؟ تو او را می‌بری سمت یک لحظه واقعی.

مربی:

«آخرین باری که دیدید [نام نوجوان] در انجام کاری گیر کرد یا حوصله‌اش سر رفت—آن صحنه را یادآوری کنید. مشکل چه بود؟»

چرا جواب می‌دهد؟

(والدین نقاط ضعف را به صورت «داستان» بهتر از «تحلیل» به یاد می‌آورند.)

۳-۷- تکنیک «معکوس پرسیدن»

اگر هنوز نمی‌داند، سؤال را برعکس کن.

مربی:

«فرض کنیم [نام نوجوان] یک سال دیگر پیشرفت نکرده باشد... چه چیزی باعث شده؟»

چرا جواب می‌دهد؟

(فکر کردن به آینده‌ی منفی باعث می‌شود ذهن سریع دنبال علت بگردد.)

۴-۷- تکنیک «مشاهده‌ی روزمره»

والدین توان تحلیل ندارند؟ بیرشان سمت رفتارهای روزانه.

مربی:

«در برنامه روزانه‌اش، کدام بخش را معمولاً نیمه‌کاره می‌گذارد؟»

درس؟ کارهای خانه؟ قول‌دادن‌ها؟»

چرا جواب می‌دهد؟

(رفتار روزمره همیشه بهترین آینه ضعف است.)

۵-۷- تکنیک «اضافه کردن مکث طلایی»

وقتی گفت «نمی‌دانم»، یک مکث ۳ ثانیه‌ای بده؛ معمولاً بعدش خودش شروع می‌کنند.

مربی: «مممم... فکر کنید...»

(۳ ثانیه سکوت)

والد: «خب... راستش... گاهی...»

چرا جواب می‌دهد؟

(سکوت کنترل‌شده، فشار ملایمی می‌گذارد که ذهن از مقاومت بیرون بیاید.)

۶-۷- اگر باز هم جواب نداد → تبدیل سؤال سخت به یک سؤال ساده عملی

برای مثال همین سؤال دشوار:

سؤال اصلی:

«بزرگ‌ترین چالش یا ضعفی که در مسیر پیشرفت [نام نوجوان] می‌بینید چیست؟»

نسخه جایگزین برای والدین ناتوان از تحلیل:

«اگر بخواهید فقط یک چیز را نام ببرید که دوست دارید [نام نوجوان] بهترش کند، آن چیست؟»

تمرکز؟ اعتماد به نفس؟ مسئولیت‌پذیری؟ رفتار؟ رابطه؟ درس؟»

چرا جواب می‌دهد؟

(والد به جای دیدن «ضعف»، فقط یک «چیزی که بهتر شود» را انتخاب می‌کند—کمتر دفاعی می‌شود.)

هدف پنهان پشت این روش‌ها برای مربی این است که به هر قیمتی نمی‌گذارد سؤال بی‌جواب بماند.

با روش‌های بالا والد را از «حالت تحلیل‌گر» به «حالت یادآوری و مشاهده» می‌بری.

این اطلاعات برای سنگ بنا است: رفتار واقعی را از دهان خانواده می‌گیری، نه حدس.

هر ضعف دقیق یک فرصت برای کشف سبک یادگیری و استعداد پنهان نوجوان است.

با احترام

فهیمنش